

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації
КУРТОГО ОЛЕГА ЯРОСЛАВОВИЧА
на тему «Самопізнання як категорія
філософсько-освітнього дискурсу»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія**

1. Актуальність теми дисертації.

Сучасна ситуація у вітчизняній сфері освіти характеризується системною кризою, яка значною мірою зумовлена відсутністю належного філософсько-теоретичного осмислення накопичених суперечностей. Бездумне і постійне реформування заводить всю сферу навчання і виховання у глухий кут. За таких умов особлива роль належить філософсько-освітньому дискурсу, у якому, на жаль, переважають поверхово-емпіристські побудови та нехтування власне категоріальним рівнем дослідження. Через це філософія освіти втрачає можливості адекватно орієнтувати педагогічну теорію та педагогічні практики на розв'язання накопичених суперечностей.

Зокрема, поза увагою залишається такий феномен як самопізнання, який до того ж часто-густо тлумачиться вузько-психологічно. Проте увесь процес освіти під певним кутом зору можна розкрити як ситуацію, подію, стан істинного пізнання себе — як з боку учнів, так і з боку вчителя. Серйозне падіння мотивації до навчання у системі сучасної освіти зумовлене тим, що учні не вбачають у змістові навчання ту реальність, через яку вони крок за кроком впізнають самих себе. Прагматизм, вкорінений у сучасному суспільстві та освіті, орієнтує їх на споживання лише тих знань, які згодом знадобляться в житті. Тим самим освіта втрачає свій людиноутворювальний потенціал.

Отже, дисертація присвячена важливій темі, що потребує ретельного дослідження, а також поглиблює знання про філософські засоби і форми

осмислення освіти за потреб сучасності. Мету, завдання та методи дослідження визначено у відповідності до зазначеної актуальності.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Дисертація виконана відповідно до загального напряму науково-дослідницьких робіт кафедри філософії, соціології та політології імені професора Валерія Скотного у рамках теми наукової роботи кафедри «Багатоманітність філософських дискурсів сучасності» (протокол засідання кафедри філософії імені професора Валерія Скотного від 27 жовтня 2020 р.). Тему дисертації затвердила вчена рада Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 3 від 13.10.2022 р.).

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення та висновки дисертації є обґрунтованими і достовірними, достатньо аргументованими, логічними й переконливими. Належний фаховий рівень роботи забезпечено відповідною теоретико-методологічною основою, джерельною базою, поєднанням філософських та загальнонаукових методів дослідження.

4. Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у реалізації цілісного філософського дослідження самопізнання як категорії філософсько-освітнього дискурсу у параметрах нового педагогічного мислення.

Новизна наукових результатів дисертаційного дослідження конкретизується у таких положеннях:

вперше:

- обґрунтовано необхідність введення самопізнання саме як категорії філософсько-освітнього дискурсу;
- здійснена аналітика самопізнання саме як «впізнання себе» в освітньому процесі;

- розгорнуто розуміння самопізнання як впізнавання себе у вимірах нового педагогічного мислення;

уточнено:

- розуміння процесу навчання і виховання як становлення людської суб'єктивності в ракурсі впізнання людиною себе у світі;

- розуміння продуктивної уяви як способу впізнавання самого себе у світі через бачення самого себе очима інших та світу – очима інших, зрештою – усього роду людського;

- розуміння етичного та естетичного вимірів виховання як способів реального самопізнання;

набуло подальшого розвитку:

- теоретичне тлумачення поняття «нове педагогічне мислення» через аналітику категорії «самопізнання»;

- розуміння діалектики не тільки як логіки, але й як мислячої педагогіки;

- теоретичне бачення концепту «педагогічний простір» крізь призму змісту категорії «самопізнання».

5. Практичне значення результатів дослідження.

Практичне значення результатів дисертаційної роботи визначається новизною постановки дослідницьких завдань та відповідністю потребам сучасної ситуації у філософії та освіті. Результати дослідження здатні істотно вплинути на процес виходу сучасної освіти в Україні із ситуації системної кризи. Запропоновані ідеї здатні орієнтувати педагогічні практики у напрямку пошуку адекватних шляхів формування умов для справжнього самопізнання учнів і педагогів, що сприятиме встановленню атмосфери діалогу і спільного творення сенсів, як у малих соціальних групах, так і в масштабі всієї спільноти.

6. Повнота опублікування результатів дисертації.

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Куртий О. Самопізнання в освіті: етичний вимір. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія»:*

науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, 2025. № 29. С. 102–107. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philosophy/article/view/4472>

2. Куртий О. Роль продуктивної уяви в самопізнанні: філософсько-освітній вимір. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія».* (51). С. 207–217. <https://doi.org/10.24919/2522-4700.51.12>

3. Куртий О. Самопізнання в освіті: естетичний вимір. *Актуальні проблеми філософії та соціології.* 2025. № 57. С. 41–46. URL: <http://apfs.nuoua.od.ua/57-2025>

4. Возняк, В., Возняк, С., Куртий, О. Взаємозв'язок принципів і законів діалектики: філософсько-освітній контекст. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія».* (50). С. 11–23. <https://doi.org/10.24919/2522-4700.50.1>

Опубліковані праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Куртий О.Я., Возняк В.С. Світоглядна освіта як самопізнання. *Світоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів: Матеріали міжнародної наукової конференції, третіх академічних читань імені професора Романа Арцишевського.* Луцьк, 2023. С. 33–38

6. Куртий О. Я., Возняк В.С. Освіта як спосіб самопізнання. *Раціональне та ірраціональне в науці й освіті. Пам'яті Валерія Григоровича Скотного: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції.* Дрогобич, 2023. С. 85–88 URL: <http://ir.dspu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3214>

7. Куртий О.Я. Самопізнання як невичерпний ресурс людини. *Матеріали Міжнародного науково-методичного семінару «Людина / світ на роздоріжжі: технології, ресурси, соціальні інституції».* Практичні студії. 4–6 травня 2023 р. Харків, НТУ «ХПІ». 2023. С. 35–36. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/fcc98461-9264-4b92-9a68-fe9751fc60d9/content>

8. Куртий О.Я. До питання про місце самопізнання у вихованні. *Збірник тез і доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції «Європейське майбутнє: філософсько-освітні студії», присвяченій Дню Європи (The First International Scientific and Practical Conference «European Future: Philosophical and Educational Studies»)* 9-10 травня 2024 року. м. Херсон, м. Хмельницький. 2024. С. 58–60. URL: https://www.academia.edu/122358930/EUROPEAN_FUTURE_PHILOSOPHICAL_AND_EDUCATIONAL_STUDIES

9. Куртий О.Я., Возняк В.С. Чи може освіта бути не світоглядною? *Світоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів: Матеріали міжнародної конференції – четвертих академічних читань імені професора Романа Арцишевського (26–27 черв. 2024 р., м. Луцьк)*. Луцьк, 2024. С. 17–18.

10. Куртий О.Я. Освіта як спосіб самопізнання. *Філософія в сучасному світі: матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 22-24 листопада 2024 р.* Харків, 2024. С. 103-105. URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/83959>

11. Куртий О.Я., Возняк В.С. Культура як школа і наша справжня домівка. *Матеріали всеукраїнської щорічної наукової конференції з нагоди Всесвітнього Дня Філософії (UNESCO) «Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності» (м. Дніпро, 22 – 23 листопада 2024 р.)* URI: <http://conf-ampr.diit.edu.ua/AMPRX13/paper/view/32187/18869>

12. Куртий О., Возняк В. Освітній простір як топос самопізнання. *Світоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів: Матеріали міжнародної наукової конференції – п'ятих академічних читань імені професора Романа Арцишевського 20-22 червня 2025 року*. Луцьк, 2025. С. 21–24.

13. Куртий О.Я. Філософсько-освітній вимір совісті. *Гуманізм. Людина. Совість: Матеріали XXXII-х Міжнародних людинознавчих філософських читань. Частина друга*. Дрогобич, 2025. URL: <http://www.ir.dspu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8218>

7. Апробація матеріалів дисертації.

Головні положення дисертаційної роботи було оприлюднено у доповідях та тезах на всеукраїнських та міжнародних наукових і науково-практичних конференціях: XXX Харківські міжнародні сквородинівські читання «Мандрівник трьома світами Григорій Сковорода: творчість Сковороди в контексті світової філософії. До 300-річчя з дня народження» (Харків, 9 жовтня 2022 р.); XXXII Міжнародні людинознавчі філософські читання «Гуманізм. Людина. Совість» (Дрогобич, 22-23 жовтня 2022 р.); Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Творча спадщина Григорія Сковороди: філософсько-педагогічний вимір» (в рамках відзначення 300-річчя від дня народження видатного українського філософа, просвітителя-гуманіста, поета, педагога Григорія Сковороди). (Переяслав, 28 жовтня 2022 р.); Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція з міжнародною участю «Лише той Учитель, хто живе так, як навчає», присвячена Всесвітньому Дню філософії (Полтава, 17 листопада 2022 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Полілог культур: освітній, філологічний, культурологічний аспекти» (Чернігів, 28-29 квітня 2023 р.). III Міжнародний науково-методичний семінар «Людина / світ на роздоріжжі: технології, ресурси, соціальні інституції» (Харків, 4–6 травня 2023 р.); Міжнародна конференція – треті академічні читання імені Романа Арцишевського «Світоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів» (Луцьк, 23–24 червня 2023 року); Міжнародна наукова онлайн-конференція «Сучасна освіта: соціологічний, філософський, педагогічний дискурс» пам'яті професорки, докторки соціологічних наук Світлани Щудло (Дрогобич, 16 жовтня 2023 року); Міжнародний філософсько-методологічний Круглий Стіл на честь Всесвітнього дня філософії «Лабораторія філософського мислення». Перше засідання: «Філософія: традиція і перспектива» (Київ, 24 жовтня 2023 року); XXXIII-і Всеукраїнські (з міжнародною участю) людинознавчі філософські читання «Гуманізм. Людина. Честь» (Дрогобич, 4-5 листопада 2023 року); XXXI Харківські міжнародні сквородинівські читання «Метафізика серця в українській та західноєвропейській філософії» (Харків, 3 грудня 2023

року); Міжнародна науково-практична конференція «Полілог культур: освітній, філологічний, культурологічний аспекти» (Чернігів, 18-19 квітня 2024 р.); Всеукраїнська наукова конференція «Філософія Імануїла Канта і сучасність» (Дрогобич, 20-21 квітня 2024 року); I Міжнародна науково-практична конференція «Європейське майбутнє: філософсько-освітні студії», присвяченій Дню Європи (The First International Scientific and Practical Conference "European Future: Philosophical and Educational Studies") (Херсон, Хмельницький, 9-10 травня 2024 року; Всеукраїнська (з міжнародною участю) наукова конференція «Філософія Людвіга Андреаса Фойєрбаха (1804-1872) і сучасність» (до 220-річчя з дня народження філософа) (Дрогобич, 22 червня 2024 р.); Міжнародна конференція: Четверті академічні читання імені професора Романа Арцишевського «Сітоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів» (Луцьк, 26-27 червня 2024 року); XXXIV-х Всеукраїнських (з міжнародною участю) людинознавчих філософських читань (постійнодіючий філософський семінар) «Гуманізм. Людина. Інший» (Дрогобич, 12-13 жовтня 2024 р.); Круглий стіл на честь Всесвітнього дня філософії «Історія філософії як методологія філософського мислення» (Київ, 22 жовтня 2024 р.); VII Міжнародна наукова конференція «Права дитини в соціально-правовому вимірі – до 100-річчя проголошення прав дитини» (Дрогобич, 20 листопада 2024 р.); Всеукраїнська щорічна наукова конференція з нагоди Всесвітнього Дня Філософії (UNESCO) «Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності» (Дніпро, 22 - 23 листопада 2024 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Філософія в сучасному світі». Філософські читання, присвячені Всесвітньому Дню філософії та 140-річчю заснування Харківського політехнічного університету (Харків, 22-24 листопада 2024 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Полілог культур: філологічна та культурологічна освіта в контексті сталого розвитку». (Чернігів, 24 – 25 квітня 2025 р.); Міжнародна наукова конференції – П'яті академічні читання імені професора Романа Арцишевського «Світоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів» (Луцьк, 20–22 черв. 2025 р.); Гуманізм. Людина. Душа. XXXV-і Всеукраїнські (з міжнародною

участю) Людинознавчі філософські читання (постійнодіючий філософський семінар) (Дрогобич, 12-13 жовтня 2025 року); Щорічні засідання філософсько-методологічного Круглого столу на честь всесвітнього дня філософії «Філософський досвід: теоретичний і практичний аспекти». Центр гуманітарної освіти НАН України (Київ, 6 листопада 2025 року); II Міжнародна науково-практична конференція «Філософсько-освітні студії», присвячена Всесвітньому дню філософії (World Philosophy Day) (Херсон, Хмельницький, 20-21 листопада 2025 року); Щорічна наукова конференція «Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності», з нагоди Всесвітнього Дня Філософії (UNESCO) (Дніпро, 21-22 листопада 2025 року).

8. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Усі результати дисертаційного дослідження, які виносяться на захист, отримані автором особисто. Дисертація є одноосібною, самостійною дослідницькою роботою. Основний текст, положення наукової новизни та висновки сформульовані автором особисто. З опубліковані статті у фахових виданнях групи «Б» за темою дисертаційного дослідження є одноосібними. Ідеї та концептуальні здобутки інших дослідників, використані в тексті, супроводжуються належними посиланнями на першоджерела.

9. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Структура дисертації обумовлена специфікою дослідження, логікою розкриття проблеми, метою та завданнями роботи. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, Вступу, 4 розділів з 10 підрозділами, Висновків та Списку джерел. Загальний обсяг дисертації — 162 сторінка, з них 145 сторінок основного тексту. Список використаних джерел складається з 178 найменувань. Матеріали дисертаційної роботи викладено у чіткій логічній структурі з дотриманням вимог наукового стилю. Мова та стиль дисертації відповідають науковим вимогам.

10. Відомості про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності.

Дисертаційну роботу Куртого О.Я. «Самопізнання як категорія філософсько-освітнього дискурсу» 24 лютого 2026 року було перевірено на ознаки академічного плагіату за допомогою інформаційної системи виявлення збігів «Strike-Plagiarism» у відділі інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення бібліотеки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Результати перевірки: кп1 схожість: 12,91 %; коефіцієнт цитування: КЦ 15,25%; вилучень: 0 %. У процесі перевірки виявлено збіги з власними науковими публікаціями здобувача, загальнонавчаною термінологією та посиланнями на використану літературу. Виявлені в роботі текстові збіги не мають ознак академічного плагіату і є правомірними.

11. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року за № 44.

Дисертаційна робота Куртого Олега Ярославовича «Самопізнання як категорія філософсько-освітнього дискурсу», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія, містить раніше не захищені й одержані особисто автором наукові результати в сфері філософії освіти та філософської антропології, які стосуються цілісного філософського дослідження самопізнання як категорії філософсько-освітнього дискурсу у параметрах нового педагогічного мислення.

Дисертація Куртого Олега Ярославовича «Самопізнання як категорія філософсько-освітнього дискурсу» є самостійною науковою працею, яка за своїм змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. за № 40 та пп. 5–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим

постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. за № 44 і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія у разовій спеціалізованій вченій раді.

Голова засідання
фахового наукового семінару
доктор філософських наук, професор

Надія СКОТНА

